

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

Олена Павлова
Світлана Бортнік
Алла Лялюк

КУРСОВА РОБОТА
Економіка та організація торгівлі
Економіка та організація біржової діяльності

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи

Луцьк 2023

УДК 338.1 (072)

П-75

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № ... від....2023 р.)

Рецензенти:

Рейкін В. С. – д.е.н., професор кафедри маркетингу ВНУ імені Лесі Українки;

Павлова О. М., Бортнік С.М., Лялюк А. М.

П-75 Економіка та організація торгівлі Економіка та організація біржової діяльності : методичні рекомендації до виконання курсової роботи. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 2023. 45 с.

Анотація: методична розробка містить рекомендації щодо вибору теми, завдання, основні вимоги до виконання курсової роботи з освітніх компонентів «Економіка та організація торгівлі» та «Економіка та організація біржової діяльності», її структури та технічного оформлення, порядку захисту курсової роботи, рекомендовану літературу.

Рекомендовано студентам 2 курсу галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 «Підприємництво і торгівля», освітньо-професійної програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

УДК 338.1 (072)

© Олена Павлова, Світлана Бортнік Алла Лялюк, 2023

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета і завдання курсової роботи.....	8
Вимоги до курсової роботи.....	9
Тематика курсових робіт.....	9
Структура та зміст курсової роботи.....	10
Вимоги до оформлення курсової роботи.....	14
Захист курсової роботи та критерії оцінювання курсових робіт.....	20
Рекомендована література.....	23
Додатки.....	26

ВСТУП

Торгівля як вид підприємницької діяльності, пов'язана з купівлею-продажем товарів. Торгівля - це галузь господарства, яка виконує функції обігу товарів (забезпечує їх рух із сфери виробництва у сферу споживання), тобто торгівля - це комерційна діяльність з обороту, купівлі та продажу товарів. Біржова торгівля один із видів підприємницької діяльності. Понад чотирьох століть біржа постійно еволюціонувала в своєму розвитку такими параметрами як місце торгівлі, предмет біржової угоди, права учасників. Якщо перші біржі здійснювали угоди з купівлі сировиною, насамперед сільськогосподарською продукцією, то сьогодні активно купуються і продаються цінні папери, валюта, інноваційні фінансові інструменти. За результатами вивчення освітніх компонент ОК «Економіка та організація торгівлі», «Економіка та організація біржової діяльності» передбачено виконання студентами курсової роботи. Курсова робота є одним із видів індивідуальної роботи студентів, рівень підготовки якої свідчить про ступінь засвоєння ними здобутих знань.

Метою написання курсової роботи з ОК «Економіка та організація торгівлі», «Економіка та організація біржової діяльності» є формування у здобувачів освіти наукового світогляду і глибоких знань з економіки та організації торгівлі і біржової діяльності, набуття умінь з первинних навичок аналізу і навичок торговельної і біржової діяльності підприємства.

Завданням курсової роботи є стимулювання розвитку творчого мислення, систематизація та поглиблення отриманих знань. Курсова робота повинна допомогти здобувачам освіти теоретично підготуватись до вирішення складних економічних проблем в умовах ринкової економіки. Головною метою написання курсової роботи є систематизація, розширення та закріплення теоретичних знань, набутих прививченні ОК «Економіка та організація торгівлі» та ОК «Економіка та організація біржової діяльності» передбачено виконання студентами курсової роботи.

Завданнями курсової роботи є:

- глибоке і творче вивчення однієї із конкретних проблем торговельної діяльності в теоретичному аспектах;

- набуття практичних навичок зі збору та аналізу необхідної інформації, розраховувати економічні та торгово-технологічні показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію;
- розвиток аналітичного мислення при прогнозуванні ринкових явищ та процесів на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення біржової діяльності;
- формування у студентів вмінь самостійно працювати з навчально-методичною, науковою та іншою літературою;
- пошук та систематизація необхідної теоретичної та практичної інформації;
- оволодіння методами наукового дослідження.

За своїм призначенням курсова робота повинна допомогти студентам теоретично підготуватись до вирішення складних економічних проблем в умовах ринкової економіки. Головною метою написання курсової роботи є систематизація, розширення та закріплення теоретичних знань, набутих при вивченні навчальних дисциплін з дисципліни «Економіка та організація торгівлі».

Курсова робота повинна відображати здатність студента працювати з науковою літературою, поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю, розробляти і формулювати обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення процесів, які були проаналізовані в роботі.

Зміст роботи та якість її оформлення повинні відповідати сучасним вимогам до таких робіт. При оцінюванні курсової роботи береться до уваги не лише якість самої курсової роботи, а й відповідність її оформлення стандартам. У протилежному разі невідповідність в оформленні курсової роботи державним стандартам і встановленим вимогам може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи або взагалі недопущена до захисту. Відповідальність за якість курсової роботи несе студент.

Процес виконання курсової роботи складається з таких етапів: вибір теми курсової роботи; підбір літератури та інших інформаційно-статистичних джерел; складання та затвердження плану; вивчення підібраних літературних та інформаційно-статистичних джерел; написання курсової роботи; оформлення курсової роботи;

надання роботи на кафедру економіки і підприємництва та інноваційної діяльності для рецензування; захист курсової роботи перед комісією, яка складається з членів кафедри.

В результаті виконання курсової роботи будуть здобуті наступні компетенції:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях: розробка і застосування нових економічних, торговельних, біржових інструментів.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Фахові компетентності

ФК-2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Використання цих технологій для налагодження внутрішніх і зовнішніх економічних зв'язків.

ФК-7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання

ПРН-2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та

біржової діяльності.

ПРН-17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Мета курсової роботи – систематизувати, закріпити та розширити теоретичні знання з освітніх компонентів «Економіка та організація торгівлі» та «Економіка та організація біржової діяльності», поєднати їх з практичними матеріалами, ознайомитися з методами, напрацьованими іншими дослідниками, а також науково обґрунтувати результати власних досліджень.

Завдання курсової роботи:

- глибоке і творче вивчення однієї із конкретних проблем економіки та організації торгівлі і біржової діяльності теоретичному та прикладному аспектах;
- формування у студентів вмінь самостійно працювати з навчально-методичною, науковою та іншою літературою;
- пошук та систематизація необхідної теоретичної та практичної інформації;
- набуття практичних навичок аналізу і синтезу актуальних питань економіки та організації торгівлі та біржової діяльності;
- оволодіння методами наукового дослідження.

Етапи і зміст виконання курсової роботи

№ з/п	Етап	Зміст	Терміни виконання
1	Підготовчий	вибір теми та написання заяви про обрання теми	вересень-жовтень
		складання графіка роботи та узгодження його з науковим керівником	
		пошук літератури і складання бібліографії	
		узгодження плану курсової роботи	
2	Основний	збір емпіричного матеріалу, його аналіз та систематизація	листопад
		підготовка першого варіанту роботи та подання розвідки на перевірку	
		внесення змін і правок	
		оформлення остаточного варіанту роботи згідно вимог	
3	Завершальний	перевірка роботи на плагіат	грудень
		подання роботи науковому керівнику	
		захист курсової роботи	

2. ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

- тема курсової роботи, що обирається з добувачем освіти, повинна бути максимально наближена до реальних умов діяльності підприємства чи відображати стан розвитку економіки країни;
- носити комплексний характер, тобто при її виконанні повинні розглядатися управлінські, економічні, соціальні та інші аспекти об'єкта дослідження;
- мати елементи самостійного дослідження теоретичних та практичних аспектів проблеми;
- носити творчий характер, відображати досягнення зарубіжної науки та передовий вітчизняний досвід;
- мати високий рівень обґрунтування пропозицій і висновків, що забезпечується використанням статистичної інформації, фінансової звітності підприємства, коректністю вибору методології та методів дослідження;
- містити конкретні пропозиції щодо поліпшення функціонування об'єкта дослідження; водночас бажано, щоб робота містила пропозиції, які важливі для галузі чи національного господарства у цілому;
- містити елементи нового при формуванні завдань, методів їх вирішення, методів аналізу ситуації, яка склалася.

Основні критерії виконання курсової роботи стосуються:

- *теоретичного рівня роботи* – глибокого аналізу проблеми, що вивчається, використовуючи при цьому різні концептуальні підходи і наукові знання;
- *дослідницького характеру* – вивчення достатньої кількості опублікованих джерел вітчизняних і зарубіжних авторів, аналіз та систематизація різних думок і підходів, формування власного погляду на проблему, розробка висновків, рекомендацій.
- *граматності оформлення* – у роботі не повинно бути граматичних і стилістичних помилок згідно вимог технічного оформлення курсової роботи.

3. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Вибір теми курсової роботи студенти здійснюють самостійно або за сприяння викладачів кафедри. Перелік тем курсових робіт додається (Додаток А).

Тема курсової роботи затверджується науковим керівником і має відповідати певному напрямку, який характеризує ту чи іншу категорію економіки. Тема курсової роботи формулюється на підставі загального ознайомлення з конкретною проблемою, яку необхідно вивчити на рівні теоретичного та практичного аналізу. На цій стадії необхідно науково і практично обґрунтувати напрям дослідження, причини вибору теми та її актуальність.

4. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Рекомендується така структура курсової роботи:

- титульний аркуш (додаток Б);
- зміст;
- вступ (розкриття актуальності вибраної теми, об'єкта і предмета дослідження, мети й основних завдань, застосованих методів);
- перший розділ – теоретична частина (огляд літературних джерел з вибраної теми, аналіз відповідних темі понять, наукових положень, ступеня розробленості проблеми);
- другий розділ – практична частина (аналіз та оцінка діяльності торгового підприємства на основі вихідних даних представлених в додатках Ж, К, і Л);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Рекомендований зміст структурних розділів курсової роботи

Зміст.

Зміст включає назви всіх розділів, підрозділів курсової роботи з відповідними номерами, з яких вони починаються. Всі цифрові позначення сторінок повинні бути розміщені в одному стовпчику (колонці) з правого боку аркуша. Приклади оформлення змісту наведені в додатку В.

Вступ.

У вступі курсової роботи треба коротко викласти такі питання:

1. Шляхом критичного аналізу обґрунтувати актуальність вибраної теми.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми та необхідність її дослідження.

2. Сформулювати мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалим будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу. Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту відокремити в ній основний напрямок дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Приклад формулювання мети курсової роботи: Мета роботи – розкрити джерела формування та напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів торговельного підприємства в сучасних умовах.

Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми. На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які необхідно розв'язати в процесі виконання курсової роботи.

Завдання повинні конкретизувати головну мету роботи; їх визначення пов'язане з назвами основних розділів.

3. Визначити об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес або явище щодо проблемної ситуації, вибраний для вивчення. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет дослідження зазвичай визначає назву теми курсової роботи, зазначеної на титульному аркуші.

Обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Перший розділ є теоретичним дослідженням, мета якого – систематизація здобутих знань з економіки та організації торговельного підприємства відповідно до вибраної теми. У розділі аналізуються думки щодо проблем, що досліджуються, наводиться огляд літературних джерел, їх критичний аналіз та узагальнення. В огляді літератури необхідно окреслити основні етапи розвитку наукової думки за проблемою, що досліджується.

Теоретичні положення курсової роботи мають бути сформульовані не тільки на підставі глибокого вивчення літературних джерел, але і шляхом їх критичного переосмислення, узагальнення практичного досвіду господарської діяльності суб'єктів ринкових відносин. Як правило, теоретичні положення у курсовій роботі мають бути спрямовані на з'ясування зв'язків даного досліджуваного питання з основними проблемами подальшого розвитку та удосконалення процесів, що вивчаються.

Теоретичну частину необхідно подавати в розрізі 3-4 питань.

Перше питання – виклад теоретичних і методологічних питань, що стосуються теми курсової роботи, та їхня практична значимість.

Друге питання – економічний аналіз нормативно-методичної бази відповідно до теми дослідження, чи економічних явищ, що розглядаються.

Третє питання – огляд міжнародного досвіду та обґрунтування заходів щодо поліпшення економічного становища та шляхів вирішення питань, які досліджуються.

Обов'язково повинні бути посилання на використані джерела.

Обсяг першого розділу – не більше 30 сторінок друкованого тексту.

Розділ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Практична частина складається з аналізу статистичної інформації, ситуаційних завдань, вирішення яких має супроводжуватися обґрунтованими висновками.

Звернення до діючої практики економічної діяльності передбачає, що об'єкт дослідження оцінюється на підставі емпіричної бази (вихідних даних, наведених в Додатках Ж – Л), тобто масивів економіко-статистичної інформації, що характеризують фактичний стан конкретного господарюючого суб'єкта (організації, в тому числі підприємства), а також динаміку його розвитку в ретроспективі або перспективі.

Рекомендується такий зміст та структура практичного розділу.

2.1. Оцінка ефективності діяльності торговельного підприємства.

На основі даних додатку Ж розрахувати необхідні показники і здійснити аналіз діяльності торговельного підприємства :

- 1) % виконання плану за рік, виконання товарообороту порівняно з минулим роком в цілому та в кожному кварталі (табл. 2.1);
- 2) структури товарообороту магазину (табл. 2.2)
- 3) товарних запасів на кінець поточного року за нормативом (табл.2.3)
- 4) товарооборотність підприємства (табл.2.4)
- 5) товарного забезпечення плану (обсяг самостійних закупівель підприємства (табл.2.5)

2.1 Оцінка ефективності використання ресурсів підприємства.

Розрахувати показники використання на основі даних додатку К:

- 1) основних фондів (за умови, що показники основних фондів і середньоблікова чисельність персоналу не змінилася протягом минулого і поточного року) (табл.2.6);
- 2) персоналу (за умови, що середньоблікова чисельність працівників протягом минулого і поточного року (табл.2.7).

2.2 Оцінка рівня витрат, прибутку та забезпечення беззбиткового рівня діяльності Розрахувати показники на основі даних додатку Л:

- 1) склад та структура витрат за елементами та статтями, розмір

умовно-постійних та умовно-змінних витрат (табл. 2.8);

2) рентабельність (за умови , що планові показники витрат обігу, активів підприємства становлять 10 % від фактичного показника поточного року. Фактичні показники минулого року становлять 15 % від фактичного показника поточного року (табл.2.9)

Усі необхідні таблиці заповнюються за зразко наведеним у Додатку Г.

3) Аналіз діяльності повинен супроводжуватися таблицями, графіками, діаграмами з обов'язковими обґрунтованими коментарями автора з приводу причин зростання або зниження тих чи інших показників.

Висновки.

У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати, одержані в результаті дослідження. За змістом висновки мають бути пов'язані зі структурою роботи і впливати із завдань дослідження.

Висновки повинні бути стислими та повною мірою відображати матеріал, викладений в курсовій роботі.

Список використаних джерел

Список літератури містить всі джерела інформації, щовикористовувалися при написанні курсової роботи.

Додатки.

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- зразки документів (в тому числі звітність підприємств);
- ілюстрації допоміжного характеру, тощо.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути виконана й оформлена з додержанням вимог до наукових робіт. Оптимальний обсяг курсової роботи – 45-60 друкованих сторінок, список використаної літератури – не менше 30 джерел.

Обов'язковою вимогою до курсової роботи є написання її державною мовою, за винятком списку використаної літератури, де використане джерело записується мовою видання. Цитати з цих джерел наводяться в тексті виключно українською мовою.

Текст курсової роботи набирається на комп'ютері на одному звороті аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм). Сторінки обмежуються полями: ліве – 25 мм, верхнє та нижнє – 20, праве – 10 мм. Відстань між заголовком і текстом – 15-20 мм. Шрифт – чорного кольору. Щільність тексту однакова по всій роботі. Сторінка повинна містити не менше 28-30 рядків по 57-60 знаків у кожному (з урахуванням інтервалів).

Рекомендована гарнітура – Times New Roman, кегль – 14, інтервал між рядками – 1,5.

Курсова робота має бути надрукована чітко, без помилок і виправлень.

Текст курсової роботи може ілюструватись кресленнями, рисунками, схемами, графіками, діаграмами та таблицями.

Курсова робота починається з титульної сторінки за формою, наведеною в додатку. Вона є першою сторінкою курсової роботи, яку включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують. Далі номер сторінки проставляють у правому верхньому куті аркуша. За титульною сторінкою наводяться послідовно зміст, вступ, розділи в порядку подання, висновки, список використаних джерел, додатки. Всі вони починаються з нової сторінки, а кожен з підрозділів після закінчення попереднього.

Якщо в курсовій роботі є спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення, що повторюється, їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні. Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА», «ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА» «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ», а також назви розділів друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкуються малими літерами (крім першої великої) з абзацу. В кінці заголовка крапки не ставлять.

Нумерація розділів та підрозділів

Кожен розділ починається з нового аркуша. Тексту кожного розділу передують його назва (заголовок), написана прописними літерами. Перед назвою розділів арабськими цифрами проставляється порядковий номер розділу. Назви підрозділів пишуться як основний текст (Times New Roman, розмір 14пт). Крапки в кінці назв розділів та підрозділів не ставляться. Після назви розділу йде назва підрозділу, номер якого складається з двох цифр. Перша цифра - означає номер розділу, друга цифра – це наскрізна нумерація підрозділів в межах розділу. Між розділом і підрозділом необхідно зробити пропуск в один інтервал, а між підрозділом і основним текстом пропуск не робиться. Назва розділу орієнтується по центру, без абзацу. Назва підрозділу орієнтується як основний текст, з абзацу.

Наприклад:

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1.1. Економічна сутність та методи визначення продуктивності праці торговельного персоналу

Узагальнюючим показником ефективності використання робочої сили є продуктивність праці, що, як і всі показники ефективності, характеризує співвідношення результатів та витрат, у даному випадку – результатів та витрат праці.

Порядок посилань на літературні джерела

Посилання на літературні джерела в тексті наводяться у квадратних дужках. Це може бути посилання на джерело в цілому або на джерело із зазначенням конкретної сторінки.

Наприклад:

«Згідно із Законом України «Про захист прав споживачі », державне регулювання захисту прав здійснюється шляхом... [3, с. 453]».

«Мікроекономічні наслідки девальваційного шоку для України розглянуті Ю. Авдієнком [1]».

«Мікроекономічні наслідки девальваційного шоку для України

розглянуто у працях Ю. Біленка та М. Павловського [1; 6, с. 114-165]».

«Проблеми удосконалення мотивації трудової діяльності на торговельному підприємстві розглядаються у працях [1-7]».

Цифри у квадратних дужках відповідають порядковому номеру джерела у списку використаних джерел.

Оформлення ілюстрацій, таблиць, формул, списку використаних джерел, додатків

Ілюстрації

До ілюстрацій належать креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. За потреби ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (текст під рисунком). Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) слід наводити в роботі безпосередньо після тексту за першою згадкою або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій в додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між ними ставиться крапка.

Номер рисунка, його назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ним.

Таблиці

У таблицях наводяться цифрові дані. У самій таблиці інформацію слід подавати: шрифт – Times New Roman, розмір 12 пт, через один інтервал. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назва і слово “Таблиця” починаються з великої літери.

Слово “Таблиця” друкують праворуч. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони становлять одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між ними ставиться крапка.

Таблицю розміщують після першого згадування у тексті. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. В такому разі зазначають: Продовження табл.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово “таблиця” в тексті пишуть скорочено – табл. У повторних посиланнях на таблиці треба вказувати – див. табл. *Наприклад:*

Аналіз виконання товарообороту торговельного підприємства наведений в табл.

2.2.

Таблиця 2.1

Аналіз виконання товарообороту торговельного підприємства

Показники	Минулий рік (факт)	Поточний рік		Відхилення			
		план	факт	Поточний рік до минулого		Фактичне виконання до плану	
				+, -	%	+, -	%
1 квартал							
2 квартал							
3 квартал							
4 квартал							
Разом за рік							

Формули

Формули і рівняння треба виділяти з тексту вільними рядками (вище і нижче від кожної формули потрібно залишити пробіл). Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба наводити безпосередньо під формулою у послідовності, наведеній у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба

подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова “де” без двокрапки.

Формули (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули у круглих дужках. Приклади основних формул наведені в Додатку Д.

Список використаних джерел

Курсова робота завершується списком використаних джерел. Відомості про джерела, що містяться у списку, необхідно подавати відповідно до українського стандарту бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»). Джерела розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Основна вимога до використаних джерел – єдине оформлення і дотримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис видань.

Додатки

Оформлюють як продовження курсової роботи на прикінцевих сторінках, зазначаючи їх у порядку посилань у тексті. Починаються додатки з сторінки, де посередині друкується слово “Додатки”.

Кожний додаток починається з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично щодо тексту сторінки.

Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки (окрім літер Г, Є, З, І, Ї, И, О, Ч, Ъ), наприклад: Додаток А, Додаток Б і т. д.

Ілюстрації, таблиці і формули нумеруються в межах кожного додатка.

Наприклад: Рис. Д. 1.2 — другий рисунок першого розділу додатка Д.

Курсову роботу потрібно зброшурувати після отримання допуску до захисту науковим керівником.

6. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Виконану і відповідно оформлену курсову роботу студент подає на кафедру економіки і торгівлі відповідно до графіка навчального плану. Курсову роботу перевіряє науковий керівник, який допускає роботу до захисту.

З метою забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у курсових роботах, здобувачі вищої освіти проходять **перевірку на присутність академічного плагіату** відповідно до норм ПОЛОЖЕННЯ про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти Волинського (Східноєвропейського) університету імені Лесі Українки від 10 лютого 2017 р. <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>

Перевірку на предмет унікальності за допомогою програмних засобів здійснює відповідальний за таку роботу по кафедрі економіки і торгівлі. Інструментами для перевірки на оригінальність курсової роботи є рекомендовані університетом комп'ютерні програмні засоби (*Strike plagiarism ma/або Unichack*).

Термін подання курсової роботи в електронному варіанті на перевірку – за 10 до дати захисту курсової роботи. У разі виявлення у курсовій роботі невідповідності, робота відправляється на доопрацювання.

На дату захисту до курсової роботи додається роздрукований звіт про результати перевірки на плагіат. Для розрахунку значення індексу унікальності тексту слід керуватися такими критеріями:

високий рівень унікальності   75-100 %

середній рівень унікальності   55 – 74 %

низький рівень унікальності   0-54 %

недопустимо низький рівень унікальності   39 % і нижче (робота відправляється на доопрацювання) .

Курсова робота з низьким рівнем унікальності не може бути оцінена вище оцінки «С».

Курсову роботу студент захищає перед комісією. Доповідь, як правило, триває

близько 10 хвилин. Орієнтовна структура доповіді повинна відображати структуру курсової роботи. Особливу увагу слід приділити характеристиці власного внеску в розробку проблеми.

Після доповіді студент відповідає на запитання викладачів. Під час захисту оцінюються: якість виконаної студентом курсової роботи, рівень знань і набутих навичок за темою, вміння аналізувати практичну діяльність, логічно та аргументовано викладати думки, відповідати на запитання, обґрунтовувати власну думку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Відмінно:

- робота виконана згідно з затвердженим планом;
- розділи плану виділені в тексті роботи і дана на них чітка відповідь;
- належне та якісне опрацювання літератури, нових статистичних матеріалів та першоджерел, періодики;
- відчутна самостійність викладу матеріалу із зазначеними задатками науково-дослідницької роботи;
- є власні судження з ряду проблем теми;
- проявлене уміння робити правильні висновки;
- зразкове літературне і картографічне оформлення усієї курсової роботи, в тому числі графічної частини.
- високий рівень унікальності.

Добре:

- робота виконана згідно з затвердженим планом;
- розділи в тексті виділені і дана відносно чітка відповідь на питання плану;
- послідовність у викладі матеріалу;
- посилання в роботі у належних місцях на літературу різних авторів;
- наявність і використання нових літературних і статистичних джерел;
- якісно виконані графічні матеріали, зв'язані з текстом, відповідним аналізу тексту;
- охайне оформлення роботи.

- високий рівень унікальності.

Задовільно:

- робота написана згідно з планом;
- розділи плану висвітлені не чітко, скупю або із значним зайвим

матеріалом, що частково відноситься до теми;

- майже немає посилань на використану літературу і статистичні

матеріали;

- помітна реферативність роботи;
- застарілі цифрові дані;
- недостатній аналіз первинних матеріалів;
- відсутня або недостатня ілюстративність роботи (картосхеми, діаграми,

таблиці).

- середній або низький рівень унікальності.

Незадовільно:

- робота носить реферативний характер;
- невідповідність роботи структурі, обсягам;
- недостовірність даних.
- *недопустимо низький рівень унікальності 39 % і нижче*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Апопій В. В. Теорія та практика торговельного обслуговування: навч. посібн. / В. В. Апопій, І. П. Міщук та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 496 с
2. Балджи М.Д., Допіра І.А., Однолько В.О. Економіка та організація торгівлі: навч.посібн. Київ : Кондор-видавництво, 2017. 368 с URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/96.pdf>
3. Балджи М. Д., Добрава Н. В., Однолько В. О., Осипова М. М. Торговельне підприємництво : навч. посібн. Київ :Кондор-видавництво, 2017.112 с
4. Власова,Н. О. В. А. Гросул, Н. С. Краснокутская, О. А. Круглова, М. В. Чорна, О. М. Филипенко. Економіка торгівлі: навч. посібн. Харків: Світ Книг, 2015.473 с
5. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / [за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка]. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
6. Торговельне підприємництво: підручник / Міщук І. П., Міценко Н. Г., Фролова Л. В. та ін. [за ред. д. е. н., проф. Л. В. Фролової]. Одеса : Бондаренко М. О., 2018. – 640 с.
7. Чорна М. В, Кушнір Т.Б., Михайлова О. В. Економіка торгівлі: навч.-метод. посібн. Харків : ХДУХТ, 2015. – с. 221.
8. Закон України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» <https://agro.vobu.ua/770>
9. Наказ Міністерства державних ресурсів України «Про затвердження Правил застосування, обігу і повернення засобів упаковки багаторазового використання і Правил повторного використання дерев'яної, картонної тари та паперових мішків» N 15 від 16.06.92 м.Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0015216-92#Text>
10. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України Міністерства внутрішніх справ України Державної податкової адміністрації України Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України «Про затвердження Правил торгівлі на ринках» N 57/188/84/105 від 26.02 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-02#Text>
11. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України «Про затвердження Правил роботи дрібнороздрібної торговельної мережі» N 369 від 08.07.
12. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами» № 104 від 19.04.2007 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>
13. Наказ міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі»N 185 від 11.07.2003 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>
14. ПостановаКабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» від 15 червня 2006 р. N 833 Київ URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>
15. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (зі змінами і доповненнями відповідно до Закону 2156-III від 21.12.2000р.). URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-1995-rik/32638.html>
16. Павлов К. В., Лялюк А. В., Павлова О.М., Данилюк Т.І. Економіка та організація біржової діяльності: навч. посібн. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2023. 274 с. (11,4 а.а.).Затверджено до друку, Гриф СНУ імені Лесі Українки, рішення Вченої ради (протокол № 8 від 25.05.2023 р.).
17. . Пепа Т. В. , Пітеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність: навч. посіб. Київ : Ліра – К., 2016
18. Хрущ Н., Іжевський П., Безвух С. Біржова діяльність: навч.посіб. К. : Кондор, 2017
19. Закон України «Про товарну біржу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 10, ст.139) { Із змінами, внесеними згідно із Законами }
20. Сохацька О.М. Біржова справа: підручник / [2-ге вид. змін. й доп.]. Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. 632 с.

Додаткова

1. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Переліку товарних бірж» від 16 березня 2004 року N 82
2. Закон України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва <https://agro.vobu.ua/770>
3. Наказ Міністерства державних ресурсів України «Про затвердження Правил застосування, обігу і повернення засобів упаковки багаторазового використання і Правил повторного використання дерев'яної, картонної тари та паперових мішків» N 15 від 16.06.92 м.Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0015216-92#Text>
4. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України Міністерства внутрішніх справ України Державної податкової адміністрації України Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України «Про затвердження Правил торгівлі на ринках» N 57/188/84/105 від 26.02 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-02#Text>
5. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України «Про затвердження Правил роботи дрібнороздрібною торговельною мережі» N 369 від 08.07.
6. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Правил роздрібною торгівлі непродовольчими товарами» № 104 від 19.04.2007 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>
7. Наказ міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження Правил роздрібною торгівлі» N 185 від 11.07.2003 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» від 15 червня 2006 р. N 833 Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>
9. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (зі змінами і доповненнями відповідно до Закону 2156-III від 21.12.2000р.). URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-1995-rik/32638.html>
10. Апопій В. В., Гуштан Т.В., Павлова М. Б. Роздрібна торгівля: концентрація, спеціалізація та типізація: монографія. Львів : Видавництво Новий Світ-2000, 2018, 233
11. Внутрішня торгівля України: монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко та ін.. - К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016. - 864 с.
12. Нормативно-правові акти у сфері торгівлі, робіт та послуг <https://www.cherk-consumer.gov.ua/hromadianam/upravlinnia-zakhystu-spozhyvachiv/novynu-upravlinnia-zakhystu-spozhyvachiv/1261-normativno-pravovi-akty-u-sferi-torhivli-robit-ta-posluh>
13. Підприємство і торгівля : збірник наукових праць / [редакц. кол.: Куцик П. О., Апопій В. В., Семак Б. Б. та ін.]. Львів : Видавництво Львівського торговельно- економічного університету, 2018. – Вип. 22. – 162 с
14. Рабінович А. В.. Правове регулювання захисту прав споживачів: навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 342 с.
15. Структурні зміни та сучасні тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України / В. В. Апопій та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 440с.
16. Беднарчук М. С., Полікарпов І. С. Біржові товари: моногр. Укоопспілка, Львів. комерц. акад. 5.- Л., 2004. - 279 с. - Бібліогр.: с. 275-277
17. Лялюк А.М. Сучасні підходи до формування товарного асортименту в ритейлі. Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс: матеріали IV Міжнародної наукової конференції, м. Вінниця, 1 липня, 2022 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С.66-68
18. Лялюк А.М. Аналіз моделей купівельної поведінки у торговому залі. Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference. (Vol. 1), July 15, 2022. Berlin, Germany: European Scientific Platform С.38-40
19. Лялюк А. М. Торговельне підприємство в Україні до і під час війни: порівняльний аспект. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки.: Луцьк: Вежа-Друк, 2022. No 4 (32) С.94-103 URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/782>

20. FinTech Trends 2018: How Technology is Rewriting the Capital Markets URL: <https://www.nasdaq.com/articles/fintech-trends-2018-how-technology-rewriting-capital-markets-2018-03-08>
21. Oktober fest URL: <https://trends.google.com/trends/explore?date=today%205-y&q=oktober%20fest>
22. 5.How technology is affecting the financial markets Wall Street, Jan 29, 2019. URL: <https://wall-street.com/how-technology-is-affecting-the-financial-markets/>.
23. Angel J., Harris L., Spatt C. Equity trading in the 21st century Social Science Research Network.

Інтернет-ресурси

1. Роздрібна торгівля учора і сьогодні URL: <http://workabox.ua/school/roznichnaya-torgovlya/#req>
2. Права споживачів: як українцям захиститися від порушень в магазинах URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/prava-potrebiteley-kak-ukraincev-obmanyvayut-vmagazinah-1242476.html>
3. Офіційний сайт державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
1. Чириченко Ю. В. Товарна біржова торгівля продовольством: підходи до оцінювання / URL: file:///C:/Documents%20_15.pdf
2. Сухітра А. М., Сегидін І. М. Біржова торгівля в Україні: проблеми становлення та розвитку URL: [// www.rusnauka.com/ 8_NND_2010/ Economics/60579.doc.htm](http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60579.doc.htm)
3. Пластун О. Л. Проблеми біржової діяльності в Україні та варіанти їх вирішення URL: [file:///C:/Users/IceMan/ Downloads/ pprbsu_2013_37_16%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/IceMan/Downloads/pprbsu_2013_37_16%20(2).pdf)
4. Lim K.-P. The Evolution of Stock Market Efficiency Over Time: A Survey of the Empirical Literature / K.-P. Lim, R. Brooks R// Journal of Economic Surveys, 2010. URL: [https:// onlinelibrary. wiley.com/ doi/abs/ 10.1111/j.1467-6419.2009.00611.x](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-6419.2009.00611.x)
5. Vandenburg Christa. The Impact of Technology on the Stock Market / Christa Vandenburg URL: [https:// bwstewart.wordpress.com/ 2018/03/19/the-impact-of-technology-on-the-stock-market/](https://bwstewart.wordpress.com/2018/03/19/the-impact-of-technology-on-the-stock-market/).

ДОДАТКИ

Додаток А

Тематика курсових робіт, що виконуються

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,

освітньо-професійної програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ОК ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ

1. Структура і тенденції розвитку сучасних торговельних об'єктів в Україні.
2. Організація і технологія роздрібної торгівлі продовольчими товарами, шляхи її вдосконалення.
3. Процес продажу та обслуговування покупців у магазині та шляхи його вдосконалення.
4. Місцезнаходження роздрібних торгових підприємств, його вплив на ефективну торгівлю.
5. Розвиток додаткових послуг в роздрібній торгівлі.
6. Мерчандайзинг в магазині як мистецтво продавати товари.
7. Сучасні технології стимулювання збуту в роздрібній торгівлі непродовольчими товарами.
8. Державне регулювання внутрішньої торгівлі
9. Внутрішня торгівля та ринок споживчих товарів
10. Організація інформаційно-рекламної роботи в торгівлі.
11. Роль та функції складів в процесі товарного обігу.
12. Організація тарного господарства.
13. Формування і управління асортиментом товарів в роздрібному торговельному підприємстві.
14. Організація роздрібної торгівлі та шляхи її вдосконалення.
15. Стан та шляхи вдосконалення роздрібної торгівлі непродовольчими товарами.
16. Завдання і основні напрямки вдосконалення торговельного обслуговування покупців.
17. Організаційна структура торгівлі та показники її розвитку.
18. Персонал торгових підприємств і його матеріальне стимулювання.
19. Організація перевезення товарів та транспортно-експедиційних операцій.
20. Прибуток і рентабельність від торгової діяльності.
21. Удосконалення організації і технології процесу купівлі - продажу в магазині самообслуговування.
22. Організація роботи дрібно-роздрібних торгових підприємств і шляхи її вдосконалення.
23. Культура обслуговування покупців в магазині та шляхи її підвищення.
24. Сучасні форми і методи роздрібного продажу товарів, їх ефективність.
25. Економічна сутність і функції організації торгівлі.
26. Середовище діяльності торгового підприємства і його характеристика.
27. Зарубіжний досвід розвитку оптової торгівлі.
28. Оптові посередники та їх значення в ринковій економіці.
29. Шляхи раціоналізації руху товару.
30. Шляхи вдосконалення взаємовідносин з постачальниками (виробниками) і покупцями (організаціями оптової торгівлі).
31. Резерви зростання товарообігу оптової організації.
32. Проблеми оптимізації торговельних запасів підприємства.

ОК ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Електронний трейдинг - сучасна технологія біржової торгівлі
2. Державне регулювання біржової торгівлі
3. Хеджування цінних та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі
4. Товарний ф'ючерсний контракт як інвестиційний інструмент біржового ринку
5. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках
6. Перспективи становлення ф'ючерсних ринків в Україні
7. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами
8. Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торговля опціонами на біржі.

9. Економічна сутність та види біржових угод.
10. Товарна біржа та її організаційна структура.
11. Фондові біржі: функції та особливості діяльності в Україні.
12. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності
13. Моделі регулювання біржової діяльності у світі.
14. Біржові посередники та їх види.
15. Особливості діяльності брокерських контор.
16. Міжнародні біржі: функції та особливості діяльності.
17. Формування біржової діяльності в Україні.
18. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової діяльності в умовах глобалізації.
19. Інтернет-трейдинг: стан та перспективи розвитку.
20. Перспективи використання біржової торгівлі у підприємницькій діяльності.
21. Організація та перспективи розвитку біржової торгівлі на аграрному ринку України.
22. Фундаментальний аналіз на біржовому ринку.
23. Технічний аналіз на біржовому ринку.
24. Хеджування та його види на аграрному ринку.
25. Аналіз і прогнозування біржової торгівлі на світових товарних біржах.
26. Аналіз стану та перспективи розвитку біржового ринку зерна.
27. Інфраструктура біржового ринку

Додаток Б

Зразок титульного аркушу курсової роботи

Міністерство освіти і науки України Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Кафедра економіки і торгівлі

КУРСОВА РОБОТА

з ОК «ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ» ТА
«ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

на тему:

Виконав: студент групи ПТБД-25 Петренко О.М.

(група, прізвище, ініціали студента)

Науковий керівник: к.е.н., доцент

(прізвище, ініціал студента)
Робота допущена до захисту _____

(підпис)

(дата)

Луцьк 2023

Додаток В

Зразок змісту курсової роботи

на тему: «Організація і технологія роздрібної торгівлі продовольчими товарами, шляхи її вдосконалення»

ЗМІСТ

ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

- 1.1. Економічна суть роздрібної торгівлі продовольчими товарами
- 1.2. Законодавчо-нормативне забезпечення організації і технології роздрібної торгівлі
- 1.3. Зарубіжний досвід організації і технології роздрібної торгівлі продовольчими товарами

2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

- 2.1. Оцінка ефективності діяльності торговельного підприємства
- 2.2. Оцінка ефективності використання ресурсів підприємства.
- 2.3. Оцінка рівня витрат, прибутку та забезпечення беззбиткового рівня діяльності.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток Г

Аналітичні таблиці для аналізу діяльності підприємства

Таблиця 2.1

Аналіз виконання товарообороту торговельного підприємства

Показники	Минулий рік (факт)	Поточний рік		Відхилення			
		план	факт	Поточний рік до минулого		Фактичне виконання до плану	
				+, -	%	+, -	%
1 квартал							
2 квартал							
3 квартал							
4 квартал							
Разом за рік							

Таблиця 2.2

Аналіз структури товарообороту торговельного підприємства

Показники	Минулий рік	Поточний рік		Очікув ана структура т/о в 4 кв.	Відхилення			
		план	факт за 9 міс		9 міс. пот року до мин	9 міс. факт до плану	4 кв пот року до мин	4 міс. факт до плану
М'ясо та м'ясопродукти								
Риба та рибопродукти								
Молоко, сир								
Цукор, кондитерські вироби								
Картопля, овочі, фрукти								
Інші товари								
Всього								

Таблиця 2.3

Аналіз товарних запасів торговельного підприємства на кінець 4 кварталу

Показники	Норматив ТЗ 4 кв. (дні)	ТЗ на кінець 4 кв в сумі	Одноденний ТО 4 кв.	ТЗ в днях	Відхилення факт від нормативу
М'ясо та м'ясопродукти					
Риба та рибопродукти					
Молоко, сир					
Цукор, кондитерські вироби					

Картопля, овочі, фрукти					
Інші товари					
Всього					

Таблиця 2.4

Аналіз товарооборотності торговельного підприємства

Показники	На 01.04	На 01.07	На 01.10	На 01.01
Рівень ТЗ у днях				
Час обігу товарів (товарооборотність) у днях				
Швидкість обігу товарів (товарооборотність) у кількості оборотів				
Економія (або додаткова потреба) в оборотних коштах	x			

Таблиця 2.5

Розрахунок товарного забезпечення плану (обсяг самостійних закупівель підприємства)

Показники	План ТО	% самостійних закупівель	Сума самостійних закупівель	Обсяг централізованого надходження
М'ясо та м'ясопродукти				
Риба та рибопродукти				
Молоко, сир				
Цукор, кондитерські вироби				
Картопля, овочі, фрукти				
Інші товари				
Разом				

Таблиця 2.6

Аналіз ефективності використання основних фондів торговельного підприємства

Показники	Минулий рік (факт)	Поточний рік		Відхилення			
		план	факт	Поточний рік до минулого		Фактичне виконання до плану	
				+-	%	+-	%
Середньорічна							

вартість основних фондів							
Прибуток							
Товарооборот							
Середньооблікова чисельність працівників							
Середньооблікова чисельність торгово-оперативного персоналу							
Фондовіддача							
Фондомісткість							
Фондооснащеність							
Коефіцієнт зносу							

Таблиця 2.7

Аналіз ефективності використання персоналу торговельного підприємства

Показники	Минулий рік (факт)	Поточний рік		Відхилення			
		план	факт	Поточний рік до минулого		Фактичне виконання до плану	
				+, -	%	+, -	%
Товарооборот							
Середньооблікова чисельність працівників							
Виробіток на 1 працівника, тис. грн							

Таблиця 2.8

Аналіз складу та структури витрат торговельного підприємства у поточному році

Показники	Структура (%)	Сума		
		Усього	у т.ч. умовно-постійні	у т.ч. умовно-змінні
Матеріальні витрати				
Амортизаційні відрахування				
Витрати на оплату праці				
ЄСВ				
Інші витрати				
Разом	100,0%			

Таблиця 2.9

Аналіз рентабельності торговельного підприємства у поточному році

Показники	Минулий рік (факт)	Поточний рік		Відхилення			
		план	факт	Поточний рік до минулого		Фактичне виконання до плану	
				+, -	%	+, -	%
Рентабельність поточних витрат							
Рентабельність трудових ресурсів							
Рентабельність активів							

Додаток Д

Основні формули для виконання завдань практичної частини

Показник	Формула	Умовні позначення
Рівень товарних запасів у днях обороту ($P_3^{дн}$)	$P_{дн} = \frac{З \cdot Д}{T}$	$З$ – абсолютна величина товарного запасу на конкретну дату; T – товарооборот за той же період; $Д$ – кількість днів у періоді
Час обігу товарів (товарооборотність) у днях ($O_{дн}$)	$O_{дн} = \frac{З_{сер}}{T^O}$	$ТЗ$ – сума середніх товарних запасів за період; T^O – середньоденний товарооборот за той же час
Швидкість обігу товарів (товарооборотність) у кількості оборотів (K_O)	$K_O = \frac{T}{O_{дн}}$ Або $K = \frac{Д}{O_{дн}}$	T – товарооборот за певний період; $Д$ – кількість днів у періоді; $O_{дн}$ – товарооборотність у днях
Економія (або додаткова потреба в оборотних коштах) у зв'язку з прискоренням (або уповільненням) товарооборотності $E(P_{дн})$	$E = P_{дн} \cdot \left(\frac{O_{дн}^B}{O_{дн}^Ф} - 1 \right) \cdot T_{сФ}$	$O_{дн}^Ф$, $O_{дн}^B$ – товарооборотність у днях, відповідно, фактична та базова; $T_{сФ}$ – фактичний товарооборот; $Д$ – кількість днів у періоді
Фондовіддача ($\Phi_{ВІД}$)	$\Phi_{ВІД} = \frac{T}{O_{Фсер}}$	$O_{Фсер}$ – середньорічна вартість основних фондів, що використовуються; T – обсяг товарообороту
Фондомісткість (Φ_M)	$\Phi_M = \frac{O_{Фсер}}{T}$	
Фондооснащеність ($\Phi_{осн}$)	$\Phi_{осн} = \frac{O_{Фсер}}{Ч}$	$Ч$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства
Фондо-озброєність (Φ_O)	$\Phi_O = \frac{O_{Фа}}{Ч_{топ}}$	$O_{Фа}$ – середньорічна вартість активної частини основних фондів; $Ч_{топ}$ – середньо облікова чисельність торговельно оперативного персоналу
Рентабельність (прибутковість) основних фондів (P_{OF})	$P = \frac{П}{O_{Ф}}$	$П$ – прибуток підприємства за період
Товаровіддача торговельної площі ($TВ$)	$TВ = \frac{T}{S_t}$	S_t – обсяг торговельної площі

Віддача складської площі ($B_{СК}$)	$B_{СК} \square \frac{T_{СК}}{S_c}$	$T_{СК}$ – обсяг складського товарообороту; S_c – обсяг складської площі
Товарооборот на 1 м торговельної площі магазину	$T_m \square \frac{T}{K}$	T – обсяг товарообороту магазину; K – розмір торговельної площі магазину
Плановий обсяг надходження товарів на підприємство (у роздрібних цінах) (H)	$H \square T_{ПЛ} \square Z_k - Z_n$ $\square B$	$T_{ПЛ}$ – плановий обсяг товарообороту; Z_n – фактична сума товарних запасів на початок планового періоду; Z_k – планова сума товарних запасів на кінець періоду;
Рентабельність поточних витрат ($P_{во}$)	$P_{во} \square \frac{\Pi \square 100}{BO}$	BO – величина витрат обігу підприємства
Рентабельність трудових ресурсів ($P_{тр}$)	$P_{тр} \square \frac{\Pi}{Ч_{сс}}$	$Ч_{сс}$ – середньооблікова чисельність, осіб
Рентабельність активів (P_a)	$P_a \square \frac{\Pi}{A}$	A – вартість активів, вкладених у майно підприємства

ВИХІДНІ ДАНІ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Таблиця Ж.1 – Товарооборот підприємства (фактично минулий рік), тис.грн

показник/ варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 квартал	40992	38259	28695	37303,5	34843,2	37876,41	31563,84	29412,38	32793,6	51240
2 квартал	39541	32158	26258	34135,4	33609,85	31836,42	30446,57	26914,45	31632,8	49426,25
3 квартал	42156	29148	15898	20667,4	35832,6	28856,52	32460,12	16295,45	33724,8	52695
4 квартал	42387	31569	19862	25820,6	36028,95	31253,31	32637,99	20358,55	33909,6	52983,75

Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,15$ Для варіантів 21-30 використовується коефіцієнт $K=1,3$

Таблиця Ж.2 – Товарооборот підприємства – (план на поточний рік), тис.грн

показник/ варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 квартал	43041,6	40171,95	30129,75	39168,68	36585,36	39770,23	33142,03	30882,99	34433,28	53802
2 квартал	41913,46	34087,48	27833,48	36183,52	35626,44	33746,61	32273,36	28529,32	33530,77	52391,83
3 квартал	41312,88	28565,04	15580,04	20254,05	35115,95	28279,39	31810,92	15969,54	33050,3	51641,1
4 квартал	47473,44	35357,28	22245,44	28919,07	40352,42	35003,71	36554,55	22801,58	37978,75	59341,8

Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,1$ Для варіантів 21-30 використовується коефіцієнт $K=1,4$

Таблиця Ж.3 – Товарооборот підприємства (фактично поточний рік), тис.грн

показники /варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 квартал	40582,08	37876,41	28408,05	36930,47	34494,77	37497,65	31248,2	29118,25	32465,66	50727,6
2 квартал	45472,15	36981,7	30196,7	39255,71	38651,33	36611,88	35013,56	30951,62	36377,72	56840,19
3 квартал	45528,48	31479,84	17169,84	22320,79	38699,21	31165,04	35056,93	17599,09	36422,78	56910,6
4 квартал	43658,61	32516,07	20457,86	26595,22	37109,82	32190,91	33617,13	20969,31	34926,89	54573,26

Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,05$

Для варіантів 21-30 використовується коефіцієнт $K=1,25$

Таблиця Ж.4 – Структура товарообороту минулого року, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	21	18	20	18,9	20	17,3	20	17,3	20	17,3
Риба та риботовари	9,6	16,2	9,1	8,8	9,1	18,3	9,1	18,3	9,1	18,3
Молоко, сир	18,9	13,5	19	19,1	19	13,5	19	13,5	19	13,5
Цукор, кондитерські вироби	12,1	15,3	11,9	13,5	11,9	16,8	11,9	16,8	11,9	16,8
Борошно, крупа, макарони	15,4	11,8	14,9	16,5	14,9	12,8	14,9	12,8	14,9	12,8
Картон, оwoчі, фрукти	9,5	8,9	10,1	12	10,1	7,8	10,1	7,8	10,1	7,8
Інші товари	13,5	16,3	15	11,2	15	13,5	15	13,5	15	13,5
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Таблиця Ж.5 – Структура товарообороту план, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	20	19,8	22	20,79	21	20	21	20	17,3	20
Риба та риботовари	9,1	14,2	20,0	20,1	9,6	9,1	9,6	9,1	18,3	9,1
Молоко, сир	19	13,0	18,2	18,3	18,9	19	18,9	19	13,5	19
Цукор, кондитерські вироби	11,9	15,1	11,8	13,4	12,1	11,9	12,1	11,9	16,8	11,9
Борошно, крупа, макарони	14,9	11,7	11,7	11,7	15,4	14,9	15,4	14,9	12,8	14,9
Картопля, овочі, фрукти	10,1	9,0	10,2	12,1	9,5	10,1	9,5	10,1	7,8	10,1
Інші товари	15	17,3	6,1	3,6	13,5	15	13,5	15	13,5	15
Всього	100	100,0	100,0	100,0	100	100	100	100	100	100

Таблиця Ж.6 – Структура товарообороту факт за 9 міс, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	18,9	20	21	21	17,3	19,2	17,3	19,2	21	21
Риба та риботовари	8,8	9,1	9,6	9,6	18,3	16,5	18,3	16,5	9,6	9,6
Молоко, сир	19,1	19	18,9	18,9	13,5	15,2	13,5	15,2	18,9	18,9
Цукор, кондитерські вироби	13,5	11,9	12,1	12,1	16,8	15,7	16,8	15,7	12,1	12,1
Борошно, крупа, макарони	16,5	14,9	15,4	15,4	12,8	16,8	12,8	16,8	15,4	15,4
Картопля, овочі, фрукти	12	10,1	9,5	9,5	7,8	9,7	7,8	9,7	9,5	9,5
Інші товари	11,2	15	13,5	13,5	13,5	6,9	13,5	6,9	13,5	13,5
Всього	100	100,0	100,0	100,0	100	100	100	100	100	100

Таблиця Ж.7 – Фактичний (очікуваний) товарооборот за 4 квартали, тис.грн

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	9168,3	5852,9	4091,6	5026,5	7422,0	5569,0	6723,4	3627,7	6985,4	9441,2
Риба та риботовари	3601,4	3028,8	2609,0	3391,7	6365,9	5436,9	5766,7	4596,3	3143,0	4911,0
Молоко, сир	8013,6	5937,1	3715,7	4830,5	4814,4	4702,2	4361,3	3063,0	6343,7	9912,1
Цукор, кондитерські вироби	5720,0	3755,3	2402,4	3123,1	6050,5	4904,9	5481,1	3195,1	4101,5	6408,6
Борошно, крупа, макарони	7203,7	4844,9	3150,5	4095,7	4750,1	5408,1	4303,0	3522,8	5378,7	8404,3
Картон, овочі, фрукти	5212,8	3267,7	1933,8	2513,9	2880,1	3106,9	2609,0	2023,9	3301,5	5158,5
Інші товари	4738,8	5829,4	2554,9	3613,9	4826,8	3063,0	4372,5	940,5	5673,1	10337,7
Всього	43658,6	32516,0	20457,8	26595,2	37109,8	32191,0	33617,1	20969,3	34926,9	54573,3

Таблиця Ж.8 – Норматив товарних запасів, дні

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	6	8	6	9	7	8	6	7	8	8
Риба та риботовари	10	12	11	10	9	13	14	8	11	10
Молоко, сир	9	6	7	8	9	8	9	7	9	8
Цукор, кондитерські вироби	18	21	22	18	19	20	22	19	12	19
Борошно, крупа, макарони	25	22	23	12	21	20	22	19	18	20
Картон, овочі, фрукти	6	8	4	9	7	6	8	9	7	8
Інші товари	22	20	21	19	20	21	20	19	22	19

Таблиця Ж.9 – Товарні запаси на кінець року

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	509,4	455,2	318,2	446,8	659,7	495,0	522,9	322,5	698,5	944,1
Риба та риботовари	440,2	370,2	318,9	414,5	778,1	724,9	961,1	459,6	419,1	600,2
Молоко, сир	712,3	461,8	289,0	429,4	428,0	418,0	436,1	272,3	563,9	881,1
Цукор, кондитерські вироби	1144,0	876,2	587,2	624,6	1277,3	1090,0	1339,8	674,5	546,9	1352,9
Борошно, крупа, макарони	1840,9	1076,6	910,1	637,1	844,5	1141,7	1004,0	782,9	1195,3	1774,2
Картопля, овочі, фрукти	405,4	254,2	150,4	195,5	224,0	241,6	202,9	157,4	256,8	401,2
Інші товари	1158,4	1425,0	596,1	762,9	1072,6	714,7	971,7	229,9	1386,8	2067,5

Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,15$; варіантів 21-30 коефіцієнт $K=1,35$

Таблиця Ж.10 – Наявність оборотних засобів

показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
на 01 січня	6862,7	5435,7	3502,9	3879,5	5839,0	5332,7	6009,7	3203,4	5599,2	8863,6
на 01 квітня	5434,3	4304,3	2773,8	3072,0	4623,6	4222,7	4758,8	2536,7	4433,8	7018,7
на 01 липня	9837,6	7792,0	5021,4	5561,3	8370,1	7644,3	8614,8	4592,1	8026,4	12705,8
на 01 жовтня	4903,9	3884,2	2503,1	2772,2	4172,4	3810,6	4294,3	2289,1	4001,0	6333,6
на 01 січня	7949,6	6296,5	4057,7	4494,0	6763,7	6177,2	6961,5	3710,8	6486,0	10267,3

Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,1$; варіантів 21-30 коефіцієнт $K=1,15$

Таблиця Ж.11 – Самостійні закупівлі підприємства, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
М'ясо та м'ясопродукти	1,6	1,8	3,4	1,9	1,4	1,9	2,7	2,7	2,3	2,2
Риба та риботовари	3,8	4,3	8,0	4,4	3,4	4,4	6,4	6,3	5,5	5,3
Молоко, сир	45,3	51,6	53,2	52,5	40,8	52,5	65,3	55,3	65,7	63,4
Цукор, кондитерські вироби	4,5	5,1	9,5	5,2	4,1	5,2	7,6	7,5	6,5	6,3
Борошно, крупа, макарони	6,5	7,4	13,7	7,5	5,9	7,5	10,9	10,8	9,4	9,1
Картопля, овочі, фрукти	12,5	14,3	26,3	14,5	11,3	14,5	21,0	20,8	18,1	17,5
Інші товари	20,9	23,8	43,9	24,2	18,8	24,2	35,1	34,7	30,3	29,3

Таблиця Ж.12 – Рівень товарних запасів, тис.грн

показники/ варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
на 01 січня	5279,0	4181,3	2694,5	2984,3	4491,5	4102,0	4622,8	2464,2	4307,1	6818,1
на 01 квітня	4347,4	3443,4	2219,0	2457,6	3698,9	3378,2	3807,0	2029,3	3547,0	5614,9
на 01 липня	5465,3	4328,9	2789,6	3089,6	4650,1	4246,8	4786,0	2551,2	4459,1	7058,8
на 01 жовтня	4086,6	3236,8	2085,9	2310,2	3477,0	3175,5	3578,6	1907,6	3334,2	5278,0
на 01 січня	6210,6	4919,2	3170,0	3510,9	5284,2	4825,9	5438,6	2899,0	5067,2	8021,3

Таблиця К.1 – Основні показники діяльності підприємства у звітному році

Показники	№ варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Витрати обігу*	36800,7	26382,3	19246,5	43785,8	41707,4	30242,4	22939,1	25645,9	30842,5	52572,4
Прибуток тис. грн.	4416,1	3499,1	2425,1	3152,6	3753,7	3464,1	3400,4	2485,7	3532,9	5520,1
Первісна вартість ОФ на початок року, тис.грн.	10417,1	2034,0	3732,0	13920,0	430,0	188,4	15437,0	41140,0	620,0	198155,0
Залишкова вартість ОФ на початок року, тис.грн.	7812,8	1383,1	2687,0	8073,6	365,5	126,2	10497,2	22627,0	415,4	116911,5
Вартість основних фондів, що надійшли, за рік, усього, тис. грн.	327,5	4,8	103	2343	14,8	25,4	450	7	12	51525,1
- з них нових, тис.грн.	258,8	2,1	95	2343	14,8	20,1	432	7	9	48952
Вартість вибулих основних фондів за рік, усього, тис. грн.	358	311	0	299,4	2,3	0	39	21	0,75	366
Середньооблікова чисельність працівників, прац., осіб	114	120	125	194	174	123	112	260	130	148
в т.ч. торгово-оперативних, осіб	92	102	95	120	112	100	85	180	92	102

Продовження таблиці К.1

Варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Прийнято працівників за рік, осіб	52	11	12	54	3	5	14	45	8	201
Вибуло працівників за рік, осіб*	48	9	11	48	6	4	16	54	5	137
- з них за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни, осіб	35	8	9	43	2	3	9	48	4	124

* - Для варіантів 11-20 використовується коефіцієнт $K=1,1$; варіантів 21-30 коефіцієнт $K=1,15$

Додаток Л

Таблиця Л.1 – Структура витрат обігу за економічними елементами, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Матеріальні витрати	29,3	28,6	26,8	27,3	32,4	24,3	27,6	26,9	28,2	30,1
Амортизаційні відрахування	11,6	10,5	13,2	14,1	8,1	11,8	13,2	11,7	9,8	10,9
Витрати на оплату праці	31,2	34,6	27,9	25,2	30,1	30,8	28,9	25,3	34,6	28,4
ЄСВ	6,9	7,6	6,1	5,5	6,6	6,8	6,4	5,6	7,6	6,2
Інші витрати	21	18,7	26,0	27,9	22,8	26,3	23,9	30,5	19,8	24,4
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця Л.2 – Питома вага умовно-постійних витрат в складі елементів витрат, %

показники/варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Матеріальні витрати	5	8	11	13	9	7	8	9	11	8
Амортизаційні відрахування	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Витрати на оплату праці	85	68	88	75	78	72	88	75	86	85
ЄСВ	85	68	88	75	78	72	88	75	86	85
Інші витрати	28	62	38	48	47	57	52	34	78	58

Навчально - методичне видання

Олена Павлова

Світлана Бортнік

Алла Лялюк

«Економіка та організація торгівлі»

Економіка та організація біржової діяльності

Методичні рекомендації до курсової роботи

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку __.__.2023. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарантітура Times

Ум. друк. арк.1,22. Зам.№_ Тираж 100 прим.

СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф».